

בש"פ 4684/15 - עאדל פלאח נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 4684/15

לפני: כבוד השופט י' עמית

העורר: עאדל פלאח

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת למעצר
עד תום הליכים בתיק מ"ת 39899-05-15 שניתנה ביום
16.6.2015 על ידי כבוד השופט ת' כתילי

תאריך הישיבה: ה' באב התשע"ה (21.7.2015)

בשם העורר: עו"ד אורי בר-עוז ועו"ד אלעד אלימלך
בשם המשיבה: עו"ד עמרי כהן

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופט ת' כתילי) מיום 16.6.2015 במ"ת 39899-05-15, בגדרה הורה על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים.

1. ענייננו בפרשה מסועפת של עבירות מרמה במקרקעין, בהן נטלו חלק ארבעה עורכי דין ומעורבים נוספים, שהעורר שלפנינו הוא המרכזי שבהם.

על פי הנטען בכתב האישום המתוקן, העורר נטל חלק מרכזי בפרשה ומיוחסים לו 12 אישומים מתוך 16 אישומים. נטען כי הנאשמים קשרו ביניהם להשתלט על חלקות קרקע שונות באמצעות זיוף מסמכים והעברת הבעלות בחלקות לשמם, תוך נישול בעליהן החוקיים. שיטתם של הנאשמים, שהצליחו לממש את מזימתם במקרים רבים, הייתה לאתר חלקות קרקע שבעליהן נפטרו, לזייף יפויי כוח נוטריוניים משנות הארבעים והחמישים של המאה הקודמת כדי לבעלי הקרקע מכרו את הקרקע לאדם אחר, ואז לזייף מסמכים נוספים המעידים שהאדם האחר העביר בעלות בקרקע

עמוד 1

לנאשמים או לבני משפחתם. לאחר מכן, הנאשמים עשו שימוש במסמכים המזויפים על מנת להסדיר את רישום הבעלות על הקרקעות ברשויות המדינה השונות על שמם או על שם מי ממשפחתם. הנאשמים אף לא נרתעו מלפנות לבתי משפט שונים בבקשות לסעד הצהרתי לגבי הבעלות על הקרקע. בחלק מהמקרים, לאחר שהקרקעות נרשמו כבר על שמם של הנאשמים, הם מכרו את הקרקעות לצדדים שלישיים. במקרים בהם מעשי הנאשמים התגלו לבעלי הקרקעות החוקיים, אשר פתחו בהליכים משפטיים במטרה להשיב את הזכויות במקרקעין לידיהם, סחטו חלק מהנאשמים באיומים סכומי כסף תמורת השבת הקרקע או אילצו את הבעלים למכור את הקרקע במחירים נמוכים.

בגין כל אלה, מיוחסות לעורר העבירות הבאות: קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499 (א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) (9 עבירות); זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות לפי סעיף 418 לחוק העונשין (11 עבירות); שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק העונשין (11 עבירות); קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין (6 עבירות); ניסיון לקבל דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין בצירוף עם סעיף 25 לחוק העונשין (6 עבירות); ניסיון לקבל דבר במרמה לפי סעיף 415 לחוק העונשין בצירוף עם סעיף 25 לחוק העונשין (2 עבירות); שיבוש הליכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין (2 עבירות); מסירת הצהרה לא נכונה בידועין לפי סעיף 98 (ג) ו-(ג1) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) התשכ"ג-1963 (להלן: חוק מיסוי מקרקעין) (11 עבירות); מסירת ידיעה לא נכונה במטרה להתחמק ממס לפי סעיף 98 (ג2) לחוק מיסוי מקרקעין (11 עבירות); הלבנת הון, לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (4 עבירות); מרמה לפי סעיף 220 (4) ו-(5) לפקודת מס הכנסה (2 עבירות); סחיטה באיומים לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין (3 עבירות); הדחה בחקירה לפי סעיף 245(ב) בצירוף עם סעיף 249(2) לחוק העונשין (עבירה אחת).

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום המקורי ביום 20.5.2015 נגד העורר והנאשמים הנוספים, הוגשה בקשה למעצרים עד תום ההליכים לפי סעיף 21(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים). ב"כ העורר לא חלק על קיומן של ראיות לכאורה לגבי אישומי הזיוף והמרמה, ומיקד את טענותיו בראיות לגבי עבירות הסחיטה באיומים.

בית המשפט קבע בהחלטתו כי קיימות ראיות לכאורה, כולל עדויות של הנסחטים, ביחס לאישומים מספר 1 ו-15, אך לא ביחס לאישום מספר 16. בנוסף, נקבע כי אין חולק כי קיימות ראיות לכאורה בנוגע לעבירות שיבוש הליכי משפט והדחה בחקירה. בית המשפט עמד על כך שלחובת העורר 9 הרשעות קודמות, בין היתר, בעבירות נשק ואלומות וכי ריצה עונש של תשע שנות מאסר. על כן החליט בית המשפט כי אין מקום לשחרר את העורר לחלופת מעצר והורה על מעצרו עד לתום ההליכים.

מכאן הערר שלפנינו.

3. בערר שלפניי הדגיש העורר את הנקודות הבאות:

(-) כל המעורבים בפרשה כבר שוחררו לחלופה של מעצר בית, חלקם בהסכמת המאשימה ואף ללא תסקיר, לרבות עו"ד דן שפיר, שהוגדר על ידי המאשימה כ"מוח" שמאחורי פרשיות המרמה והזיוף. לטענת העורר, לחלק מהנאשמים האחרים עבר פלילי וחלקם מואשמים בסחיטה באיומים, כך שעקרונן השוויון מחייב לשחרר גם את העורר.

(-) מדובר בפרשיה מסועפת הכוללת חומר חקירה עצום ורב, שעדיין מועבר טיפין טיפין להגנה (בשלב זה מדובר בכמאה וחמישים קלסרים). בנסיבות אלה, אין להגנה מנוס אלא להכיר בקיומן של ראיות לכאורה, על אף חוסר יכולתה להתעמק ולהקיף את כל חומרי החקירה שממשיכים "לזרום" להגנה.

(-) יש להתחשב במאפייניו האישיים של העורר שהוא בן 65, סובל מסוכרת, ועבר אירוע מוחי במהלך מעצרו בגינו אושפז. לעורר זכויות רבות בגין שירותו הצבאי ושירותו לצד כוחות הביטחון.

(-) הרשעתו האחרונה של העורר היא משנת 1998.

(-) המשפט עתיד להתארך שנים רבות, כפי שעולה מהרשימה הארוכה של עדי התביעה.

4. אפתח בהתייחסות לטענה לפיה רובם ככולם של הנאשמים שוחררו ממעצר (למעט הנאשם מריסאת שנעצר עד לתום ההליכים כאמור בהחלטתו של השופט מ' מזוז בבש"פ 4502/15 עאדל מריסאת נ' מדינת ישראל (5.7.2015)).

בדומה לטענת "אחידות הענישה" גם הטענה ל"אחידות המעצר", קרי, אפלייתו של אחד הנאשמים לעומת נאשמים אחרים ששוחררו ממעצר, היא טענה בעלת משקל שעל בית המשפט לשים נגד עיניו (בש"פ 3543/15 מדינת ישראל נ' חיים כהן בפסקה 14 והאסמכתאות שם (8.6.2015) (להלן: עניין כהן)). עם זאת, שחרורו של נאשם אחר באותה פרשה אינו מחייב מיניה וביה שחרור של נאשם אחר, באשר "ערך השוויון אינו חזות הכל ואפשר כי הוא ייסוג אל מול ערכים חשובים אחרים, ככל שעוצמתם בנסיבות העניין מחייבת זאת" (בש"פ 8477/12 גיא פיניש נ' מדינת ישראל בפסקה 14 (29.11.2012)).

יפים לענייננו הדברים הבאים:

הלכה היא כי מכוח עקרון השוויון החולש על תחומי המשפט כולם, שאוסר אפליה בין שווים, אין להפלות בין נאשמים בהליך הפלילי בשאלת מעצרו (בש"פ 345/89 מסיקה נ' מדינת ישראל, פ"ד מג (2) 723 (1989)). אולם, עקרון השוויון, על אף היותו מעקרונות היסוד החשובים של שיטתנו, אינו עקרון-על, וככל עקרון, יש לאזנו עם שיקולים אחרים (בש"פ 5398/03 רן נ' מדינת ישראל (לא פורסמה, 30.6.03); בש"פ 6326/97 מוסלי נ' מדינת ישראל (לא פורסמה, 3.11.97). הנה כי כן, בבואנו לבחון האם יש מקום לשחרר נאשם ממעצר בשל טענת אפליה, יש לבחון תחילה האם אכן הופלה לרעה מנאשמים אחרים, שנסיבותיהם דומות לשלו, או שמא מדובר באבחנה רלוונטית ביניהם, שאין בה כל פסול. אולם אף אם נגיע לכלל מסקנה כי אכן אין שוני רלוונטי ממשי בין הנאשמים השונים, יתכן שנסיבות הענין יובילונו למסקנה כי ישנם שיקולים אחרים, דוגמת שלום הציבור, הגוברים על עקרון השוויון ומצדיקים את מעצרו של הנאשם, על אף הפגיעה בשוויון.

[...] אכן, כפי שעולה מהנמקת בית משפט קמא, ישנם קריטריונים שונים לאבחנה בין נאשמים ובכללם קיומו של שוני בעבירות בהן מואשם כל אחד, מידת מעורבותם בעבירה, עוצמת הראיות לכאורה כלפי כל אחד מהנאשמים, ועברם

הפלילי (ראו למשל: בש"פ 1149/91 מדינת ישראל נ' קובי, פ"ד מה(2) 611 (1991)). אין בנמצא 'רשימה סגורה' של קריטריונים שכאלה, שכן בסופו של יום, בבואנו לבחון את קיומה של חלופת מעצר - עלינו לבחון בראש ובראשונה את אפשרות איונה של מסוכנות הנאשם ומשכך כל קריטריון שיש בו כדי ללמד על מידת מסוכנותו יכול להיות רלוונטי. נוסף על רמת המסוכנות, יכולים הקריטריונים השונים ללמד אף על מוצקות החשש לשיבוש מהלכי משפט ולהימלטות מהדין. לעיתים, מוביל קריטריון אחד למסקנה כי נאשם אחד מסוכן מחברו, אך קריטריון אחר מעיין את כפות המאזניים שכן הוא מצביע על המסקנה ההפוכה (דברי השופטת ע' ארבל בבש"פ 8623/10 ידידיה סאלם נ' מדינת ישראל בפסקאות 7-6 (5.12.2010)).

על רקע דברים אלה, ניתן גם ניתן לאבחן את עניינו של העורר מהנאשמים האחרים. העורר "מוביל" בכמות האישומים, וניתן לומר כי הוא הרוח החיה מאחורי הפרשיות השונות, בבחינת ידו בכל, וחלק נכבד מהכספים שנתקבלו מהנכסים הגיעו אליו. זאת, להבדיל מעו"ד שפריר שאין לו עבר פלילי ולא מיוחסות לו עבירות של סחיטה ואיומים.

דומה כי גם יש ממש בטענת המאשימה, כי בהתחשב בעברו של העורר, הוא גם הדמות "המאיימת" בכתב האישום, ולא בכדי מיוחסות לו שלוש עבירות של סחיטה באיומים. בית משפט קמא עמד על אישום מס' 15 והפחד שחש פידל מבני החבורה "מדובר באנשים לא נורמאליים...נכנסים לבית סוהר, עאדל (העורר - י"ע) נכנס לבית סוהר, הבן שלו הגדול כל הזמן בתי סוהר. הבן שלו השני נכנס...".

מכאן, שניתן לאבחן את עניינו של העורר מהנאשמים ששחררו ממעצר.

עוד בהקשר של "אחידות המעצר" אביא מדבריו של השופט חשין בבש"פ 2046/02 זינאב נ' מדינת ישראל (12.3.2002):

"בהידרשו לבקשה לעצור את פלוני עד תום ההליכים, שומה עליו על בית-משפט לבדוק ולבחון את עניינו הפרטיקולרי של פלוני מבחינת התנאים המוקדמים הנדרשים למעצר. נניח עתה כי לאחר בדיקת חומר הראיות שלעניין מגיע בית-משפט לכלל מסקנה כי נתקיימה בו בפלוני אחת מן העילות המצדיקות מעצר; למשל, קיומו של יסוד סביר לחשש כי שחרורו של פלוני או אי-מעצרו יביאו לשיבוש הליכי משפט. נוסף עוד ונניח, כי באותה פרשיה עמד לדין נאשם אחר אף-הוא, נאשם שעניינו זהה לעניינו של פלוני, וכי אותו נאשם שוחרר ממעצר. הנה הם שני השיקולים העומדים זה אל-מול זה: מעבר מזה, השיקול המצדיק מעצר, ומעבר מזה, שיקול ההפליה המצביע אל-עבר שחרור ממעצר. שיקול ההפליה ועקרון "אחידות המעצר". בהתייבב שני השיקולים זה-כנגד-זה: מה יעשה שופט ולא יחטא?

דעתי בשאלה זו הבעתי באותם מקומות שהבאתי לעיל ואין לי אלה לחזור על תמציתם. על דרך הכלל, בהתנגשות זו שבין שני הנפילים, חייב הוא שופט להורות על מעצרו של פלוני, שאם לא יעשה כן כי אז יסכן את תהליך עשיית הצדק באורח בלתי-ראוי. שיקול ההפליה חייב לכוף את ראשו מפני שיקול הסכנה לציבור. אכן, יהיו מקרים ששיקול הסיכון יהא שיקול בעל עוצמה מעטה ושיקול ההפליה יהא בעל עוצמה רבה. במקרה זה אפשר יהיה הדין אחרת. ואולם, במקרה בו שיקול הסיכון שיקול-של-ממש הוא, הוא שיכריע את הכף (הדגשה הוספה - י"ע).

5. בנקודה זו אנו מגיעים לעילות המעצר של מסוכנות וחשש לשיבוש הליכי משפט.

קשה להפריז בחומרת האישומים המיוחסים לעורר. מבחינת הנפגעים התמימים ענייננו במעשי גזל ותרמית, אך למעשים אלה יש גם השלכה החורגת מעניינם הפרטי של הקרבנות. במעשים מושא כתב האישום יש כדי לפגוע באמינות מרשם המקרקעין על כל הכרוך בכך, בהיבט של ביטחון מסחרי ובהיבטים הקשורים למערכת המשפט - שאותה רתם העורר לצרכיו תוך כדי הטעייה והונאה של בית המשפט - עד כדי פגיעה בסדרי שלטון וממשל. מכל מקום, גם בהיבט ה"צנוע" יותר של עבירות תרמית והונאה שבין אדם לחברו, ניתן להקיש לענייננו מההלכה לגבי "עבירות רכוש המבוצעות באופן שיטתי או בהיקף ניכר, או תוך התארגנות של עבריינים מספר, או תוך שימוש באמצעים מיוחדים ומתוחכמים" (בש"פ 5431/98 רוסלן פרנקל נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(4) 268 (1998) (להלן: עניין רוסלן)).

אך לאחרונה נזדמן לי לומר את הדברים הבאים:

"ברבות השנים לא נס ליחה וטעמה של הלכת רוסלן, נהפוך הוא (וראו, לדוגמה, בש"פ 3329/12 זנון נ' מדינת ישראל 10.5.2012) (להלן: עניין זנון); בש"פ 5561/12 מדינת ישראל נ' אריה שירזי (31.7.2012) (להלן: עניין שירזי); בש"פ 6393/13 אילן שפק נ' מדינת ישראל, פסקה 8 והאסמכתאות שם (20.10.2013) (להלן: עניין שפק)). בעבירות סמים, בעבירות תרמית והונאה, עבירות 'עוקץ' ועבירות מס קשות כמו הפצת חשבונות פיקטיביות, קיים חשש ממשי כי הנאשם ימשיך במעלליו גם בעת שהותו בחלופת מעצר, תוך חזרה לאותה זירת פעולה (בש"פ 4658/15 רונאל פישר נ' מדינת ישראל בפסקה 8 ((9.7.2015)).

והדברים כמו נאמרו לענייננו. בעבירות מעין אלה, קיים חשש אינהרנטי כי הנאשם יחזור לסורו או ישבש הליכי משפט, שהרי זו תורתו-אומנותו במהלך השנים האחרונות. העורר הציג מסמכים כוזבים בהליכי בית משפט, וכפי שציין בית משפט קמא בהחלטתו, גם כאשר מעשי הזיוף נחשפו במקרים מסוימים על ידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים, הדבר לא הרתיע את העורר שהמשיך במעלליו. כל אלה מצביעים על כך שאין על העורר מורא הדין. לעורר מיוחסות גם עבירות של הדחת עדים, ובית משפט קמא עמד על כך שהוא פעל בשיטות של הפחדה וכוחניות.

לכך יש להוסיף את העבירות של סחיטה באיומים המיוחסות לעורר, עבירות שגם לגביהן נאמר בפסיקה כי טבוע בהן חשש לשיבוש הליכי משפט (ראו, לדוגמה, בש"פ 5572/11 ויטל חסון נ' מדינת ישראל בפסקה 8 והאסמכתאות שם (14.8.2011); בש"פ 4247/12 אריק שושן נ' מדינת ישראל בפסקה 14 והאסמכתאות שם); בש"פ 8313/13 שמעון גבאי נ' מדינת ישראל (20.12.2013)).

6. על רקע זה אזכיר את עברו הפלילי של העורר. לעורר עבר פלילי בעבירות שונות כמו תקיפה, גרימת נזק לרכוש, התפרצות, גניבה ואיומים. אכן, כפי שציין בא כוחו, העבירה האחרונה - בגין הברחת כמות נכבדה של סמים מלבנון - נעברה בשנת 1998. אך העורר נדון בגינה ל-12 שנות מאסר (!!!) לאחר שעונשו הוחמר בבית המשפט העליון, וזאת על אף עברו הצבאי המפואר (ע"פ 5281/98, 5611/98, 247/99 810/99 מדינת ישראל נ' הייב ((16.3.1999)). העורר השתחרר ממאסרו בשנת 2007, כאשר חלק מהעבירות מושא כתב האישום החלו כבר בשנת 2010.

7. אילו עצרנו את הילוכנו בנקודה זו, היה מקום לדחיית הערר. אלא שיש לקחת בחשבון שני שיקולים נוספים. האחד - לפנינו הליך ארוך וסבוך, שבירורו יארך מן הסתם זמן רב, ואף זה שיקול שיש להביא במניין השיקולים (עניין כהן בפסקה 18 והאסמכתאות שם). השיקול השני, שלדידי הוא השיקול המרכזי, הוא מצבו הבריאותי של העורר, כיום בן 65, שבמהלך מעצרו אושפז למשך כעשרה ימים בגין "שבץ מוחי קל על רקע גורמי סיכון ווסקולריים ידועים".

לאור זאת, מצאתי להורות על הכנת תסקיר מעצר בעניינו של העורר, תוך בחינת אפשרות למעצר באיזוק אלקטרוני בצירוף מפקחים והגבלות שונות. בנוסף ובמקביל, יש לקבל חוות דעת רופא שב"ס לגבי מצבו הבריאותי של העורר על רקע תנאי המעצר.

אין באמור לעיל כדי לטעת ציפיות אצל העורר. בהיאסף החומר, יקבע בית משפט קמא דיון לבחינת עניינו של העורר ויפעל כחוכמתו בהתאם לחומר שיונח בפניו.

8. בשלב זה, ובכפוף לאמור בסעיף 7 סיפא לעיל, הערר נדחה.

ניתנה היום, ו' באב התשע"ה (22.7.2015).

שׁוֹפֵט